

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра економіки підприємства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

_____ П. М. Макаренко

04 вересня 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка природокористування

освітньо-професійна програма Екологія

спеціальність 101 Екологія

галузь знань 10 Природничі науки

освітній ступінь бакалавр

факультет агротехнологій та екології

Полтава
2018/2019 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування» для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Екологія за спеціальністю 101 Екологія

Мова викладання: державна

Розробник: Помаз Ю. В., доцент кафедри економіки підприємства, к.і.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки підприємства
Протокол від 04 вересня 2018 року № 1

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Екологія»
Протокол від 04 вересня 2018 року № 1

Голова _____ (О. О. Ласло)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані студента	обов'язкова
Рік навчання (курс)	4
Семестр	7
Лекції (годин)	18
Практичні (годин)	12
Самостійна робота (годин)	60
в т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)	-
Вид підсумкового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню: «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», «Екологічна експертиза», «Техноекологія», «Збалансоване природокористування», «Екологічна безпека».

3. Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: надання здобувачам вищої освіти знань та формування практичних навичок щодо економічного регулювання процесів використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища, формування економічного мислення, екологічної культури та свідомості.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- дослідження теоретичних і практичних аспектів взаємодії суспільного виробництва та природного середовища;
- висвітлення змісту, структури, закономірностей функціонування та принципів організації еколого-економічних систем;
- дослідження економічного механізму природокористування;
- формування у здобувачів вищої освіти розуміння принципів раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

Компетентності:

загальні:

1. Знання та критичне розуміння предметної області та професійної діяльності.
3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення інформації та власного досвіду.
6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
8. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.
9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

фахові:

1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
3. Здатність до розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.
6. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.

13. Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Програмні результати навчання:

1. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

4. Компілювати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.

15. Пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.

17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля із залученням громадськості.

23. Впроваджувати природоохоронні заходи та проекти.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, предмет, методи та завдання курсу «Економіка природокористування».

Тема 2. Наукові основи та принципи раціонального природокористування.

Тема 3. Зміст економічного механізму природокористування та характеристика його елементів.

Тема 4. Управління природокористуванням і охороною природи та їх плануванням.

Тема 5. Еколого-економічні проблеми використання та охорони мінеральних, земельних ресурсів.

Тема 6. Еколого-економічні проблеми використання та охорони водних, біологічних ресурсів.

Тема 7. Еколого-економічні проблеми використання та охорони ресурсів атмосфери та рекреаційних ресурсів.

Тема 8. Регіональні еколого-господарські проблеми. Еколого-економічне районування.

Тема 9. Правові аспекти і міжнародний досвід раціонального природокористування.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Сутність, предмет, методи та завдання курсу «Економіка природокористування».	9	2	1	6
Тема 2. Наукові основи та принципи раціонального природокористування	9	2	1	6
Тема 3. Зміст економічного механізму природокористування та характеристика його елементів	12	2	2	8
Тема 4. Управління природокористуванням і охороною природи та їх плануванням	12	2	2	8
Тема 5. Еколого-економічні проблеми використання та охорони мінеральних, земельних ресурсів	10	2	2	6
Тема 6. Еколого-економічні проблеми використання та охорони водних, біологічних ресурсів	9	2	1	6
Тема 7. Еколого-економічні проблеми використання та охорони ресурсів атмосфери та рекреаційних ресурсів	9	2	1	6
Тема 8. Регіональні еколого-господарські проблеми. Еколого-економічне районування	10	2	-	8
Тема 9. Правові аспекти і міжнародний досвід раціонального природокористування	10	2	2	6
Усього годин	90	18	12	60

6. Тематики практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Сутність, предмет, методи та завдання курсу «Економіка природокористування».	1
2	Наукові основи та принципи раціонального природокористування	1
3	Зміст економічного механізму природокористування та характеристика його елементів	2
4	Управління природокористуванням і охороною природи та їх плануванням	2
5	Еколого-економічні проблеми використання та охорони мінеральних, земельних ресурсів	2
6	Еколого-економічні проблеми використання та охорони водних, біологічних ресурсів	1
7	Еколого-економічні проблеми використання та охорони ресурсів атмосфери та рекреаційних ресурсів	1
8	Регіональні еколого-господарські проблеми. Еколого-економічне районування	-
9	Правові аспекти і міжнародний досвід раціонального природокористування	2
	Разом	12

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		заочна форма
1	Сутність, предмет, методи та завдання курсу «Економіка природокористування».	6
2	Наукові основи та принципи раціонального природокористування	6
3	Зміст економічного механізму природокористування та характеристика його елементів	8
4	Управління природокористуванням і охороною природи та їх плануванням	8
5	Еколого-економічні проблеми використання та охорони мінеральних, земельних ресурсів	6
6	Еколого-економічні проблеми використання та охорони водних, біологічних ресурсів	6
7	Еколого-економічні проблеми використання та охорони ресурсів атмосфери та рекреаційних ресурсів	6
8	Регіональні еколого-господарські проблеми. Еколого-економічне районування	8
9	Правові аспекти і міжнародний досвід раціонального природокористування	6
	Разом	60

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація даного напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання, яке виконується самостійно здобувачем вищої освіти в аудиторний та позааудиторний час: контрольної роботи.

8. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання, форми поточного і підсумкового контролю

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним рівня вище межі незадовільного навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання для поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виступи на семінарських заняттях: 0-5 балів;
- виконання завдань самостійної роботи (написання реферату): 0-15 балів
- виконання завдань самостійної роботи (перевірка конспекту): 0-5 балів
- контрольна робота: 0-20 балів

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік

Критерії оцінювання:

Виступи на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки; застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови
4	здобувач вищої освіти дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача,

	та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді
3	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді
2	здобувач вищої освіти розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини вивченого матеріалу, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови
0	відповідь відсутня

Написання реферату

Кількість балів	Критерії оцінювання
15	виконані всі вимоги до написання й захисту реферату: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання. За матеріалами реферату підготовлена змістовна презентація.
12-14	виконані всі формальні вимоги до написання й захисту реферату: витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Проблема позначена, але не достатньо обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему й викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно, дані правильні відповіді на додаткові питання
9-11	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки. Не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі. Наявні певні неточності у викладенні матеріалу. Вимоги щодо оформлення дотримано
6-8	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутні логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг реферату; є недоліки в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді
3-5	є істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок
1-2	тема реферату не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми
0	реферативна робота не виконана

Виконання завдань самостійної роботи (перевірка конспекту)

При оцінюванні завдань самостійної роботи враховуються такі позиції:

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно у повному обсязі;
1-4	завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки;
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно.

Контрольна робота

Кількість балів	Критерії оцінювання
17-20	контрольна робота містить відповіді на усі питання, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі; відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки
13-16	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу; студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки
9-12	контрольна робота містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки, та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу
5-8	контрольна робота містить відповіді в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу, але відсутній висновок, наявні у незначній кількості фактичні помилки
1-4	контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу; відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення
0	контрольна робота, питання якої не розкриті або висвітлені неправильно, з грубими помилками

9. Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Контрольна робота	Виступи на семінарських заняттях	Написання реферату	Перевірка конспекту	
Тема 1. Сутність, предмет, методи та завдання курсу «Економіка природокористування»	20	5	15	5	10
Тема 2. Наукові основи та принципи раціонального природокористування		5		5	10
Тема 3. Зміст економічного механізму природокористування та характеристика його елементів		5		5	10
Тема 4. Управління природокористуванням і охороною природи та їх плануванням		5		5	10
Тема 5. Еколого-економічні проблеми використання та охорони мінеральних, земельних ресурсів		5		5	10
Тема 6. Еколого-економічні проблеми використання та охорони водних, біологічних ресурсів		5		5	10
Тема 7. Еколого-економічні проблеми використання та охорони ресурсів атмосфери та рекреаційних ресурсів		5		5	10
Тема 8. Регіональні еколого-господарські проблеми. Еколого-економічне районування		-		5	5
Тема 9. Правові аспекти і міжнародний досвід раціонального природокористування		5		5	30
Самостійна робота					15
РАЗОМ	20	30	15	35	100

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Галушкіна Т. П. Екологічний менеджмент та аудит: навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2013. 421 с.
2. Галушкіна Т. П. Економіка природокористування: навчальний посібник. Харків: Бурук Книга, 2009. 480 с.
3. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: навчальний посібник. К. : Т-во «Знання», КОО, 2002. 203 с.
4. Економіка довкілля і природних ресурсів: навчальний посібник / за заг. ред. П. Т. Бубенка; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2014. 280 с.
5. Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В. Економіка природокористування: навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 322 с.
6. Мельник Л. Г. Экологическая экономика: ученик. Сумы : Издательство «Университетская книга», 2006. 367 с.
7. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: підручник / За заг. ред. д.е.н. проф. М. К. Шапочки. Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 759 с.
8. Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В. Агроекологія: навчальний посібник. Полтава, 2008. 255 с.
9. Царенко О. М., Несветов О. О., Кадацький М. О. Основи екології та економіка природокористування. 3-є вид., перероб. і доп. Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 592 с.

Допоміжні

1. Закон України «Про екологічну експертизу» // Екологічне законодавство України / Відповід. ред. к.ю.н. Ковальський В. С. К. : Юрінком Інтер, 2001. С. 323-339.
2. Про охорону навколишнього середовища. Закон України від 25 червня 1991 р. К. : Україна, 1991. 342 с.
3. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» // Екологічне законодавство України/ Відповід. ред. к.ю.н. Ковальський В. С. К. : Юрінком Інтер, 2001. С. 110–126.
4. Земельний кодекс України: Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 березня 2005 р. К.: Вид. Паливода А. В., 2005. 882 с.
5. Кодекс України про надра // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36.
6. Закон України «Про природно-заповідний фонд». Відповід. ред. к.ю.н. В. С. Ковальський. К. : Юрінком Інтер, 2001. С. 206-234.
7. Агрес О. Г. Еколого-економічна система: суть і необхідність розвитку для зменшення витрат підприємства. БІЗНЕС ІНФОРМ. № 9. 2014. С. 168-172.
8. Варламова І.С. Світовий досвід запровадження екологічного аудиту та його стан в Україні. БІЗНЕС ІНФОРМ. № 8. 2013. С. 180-184.
9. Вишневська О. М. Екологічні пріоритети у розвитку економіки країни. Інноваційна економіка. № 2. 2014. С. 95-99.
10. Вишневська О. М. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: соціально-економічні та екологічні аспекти: монографія. Миколаїв : «Дизайн і поліграфія», 2011. 436 с.
11. Дзядичев Ю. В. Управління процесами ефективного використання природних ресурсів. Інноваційна економіка. № 2. 2014. С. 99-104.
12. Довга Т. М. Теоретико-методичні аспекти оцінки економіко-екологічної ефективності рециклінгу твердих побутових відходів. БІЗНЕС ІНФОРМ. № 1. 2013. 125-131.
13. Коняхіна Т. В. Нормативно-правове забезпечення реалізації економічного механізму природокористування. БІЗНЕС ІНФОРМ. № 9. 2013. С. 179-184.
14. Самойлік М. С. Оцінка ризиків і загроз ресурсно-екологічній безпеці регіону. БІЗНЕС ІНФОРМ. № 6. 2014. С. 185-192.
15. Сучасні напрями економічного забезпечення раціонального природокористування в Україні / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М. А. Хвесика, д.г.-м.н., проф.

С. О. Лизуна; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»]. К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. 64 с.

Інформаційні ресурси з мережі Інтернет

1. Офіційний веб-сайт Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». URL: http://ecos.kiev.ua/science/international_relations/

2. Офіційний веб-сайт Інституту агроєкології і природокористування НААН. URL: <http://agroeco.org.ua/index.php/ua/>

3. Офіційний веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. URL: <https://menr.gov.ua/>

4. Офіційний веб-сайт Науково-дослідного інституту сталого розвитку та природокористування. URL: <http://ndisrp.ucoz.ua/>